

הגדרות רפלקסיה

רפלקסיה - מקור המונח בלטינית ומשמעותו "פנייה לאחור". הפירוש המילולי הוא הסתכלות לאחור, על פעולה, על התרחשות, או על אירוע שקרה. (זילברשטיין, 1998).

חשיבה רפלקטיבית - בחינה פעילה, עקיבה וזהירה של אמונה או של ידע מוכח, נוכח טענות התומכות בהם והסקת מסקנות הנובעות מן הבחינה הזאת. (Dewey, 1933)

רפלקסיה – חשיבתנו על פעולותינו, על הגורמים המניעים אותן והחלטותינו בעקבות החשיבה (Villar, 1994).

ברפלקסיה אנו שופטים ומעריכים כל דבר הנכלל בהתנסותו של היחיד, התובנות של האינטואיציה, הראיות שאנו אוספים בחושינו והמסקנות שאנו מסיקים בשכלנו (Butler, 1992).

התהליך הרפלקטיבי - תהליך של שיקול דעת המתרחש כשיח של אדם עם עצמו במגמה להפיק משמעות אישית מהתנסות ספציפית תוך הסתמכות על מאגר אישי של התנסויות קודמות (Schön, 1987, Villar, 1994)

חשיבה רפלקטיבית - חלה על פעולות, על אמונות, על טענות ועל החשיבה עצמה. מטה-קוגניציה היא קטגוריה רפלקטיבית. הרפלקסיה מקשרת בין עולמו הפנימי של האדם לבין העולם החיצוני (זילברשטיין, 1998)

יש המגדירים רפלקסיה כהלוך נפש, דיספוזיציה לבחינה עצמית ולחיפוש העצמי (Buchmann, 1993, Gore, 1988).

במודל של לודן (Louden 1992) האינטרוספקציה, הנטייה להתבונן פנימה, להבין ולהעריך את עצמך, מוגדרת כמרכיב מרכזי בתהליכי הרפלקסיה.

בעיני דיואי (Dewey, 1993) פתיחות, התמסרות לבחינה עצמית עקיבה, אחריות ויושר אינטלקטואלי הם חלק בלתי נפרד מעולמו הרוחני של ההוגה הרפלקטיבי.

שוין (Schön, 1987) רואה את הפתיחות להתנסויות מפתיעות ואת היכולת להיות מופתע כצעד ראשון הפותח את תהליכי הרפלקסיה.

הרפלקסיה היא פעולה מנטלית וגם נטייה או עמדה שחלק מבני האדם נוקטים - ומי שאינו רגיל בה יכול לטפחה. (Buchmann, 1993)

אלמנטים מרכזיים בתהליך הרפלקסיה (זילברשטיין, 1998) :

1. הידיעה או העובדה, המעשים, הפעולות בעולם החיצוני.
2. הפניית הכרה זו פנימה לשיקול דעת, שיפוט והסקת מסקנות.
3. הפעלת הרצון לפעול בעקבות המסקנות, ולעשות מעשה משופר.

סוגי רפלקסיה (עפ"י Van Manen, 1977)

1. רפלקסיה טכנית - בה נבחנת יעילות האמצעים להשגת המטרות
2. רפלקסיה פרקטית - בה גם המטרות עומדות לבחינה
3. רפלקסיה ביקורתית - בה מופעלים היבטים מוסריים-חברתיים בתהליכי שיפוט והערכה.

מה פירוש להרהר בדרך רפלקטיבית?

הרהור על נושא מסוים ועל תוכן המחשבות "שלי" על הנושא (שריג, 1996).

]